

KURO SIWO – ΝΙΚΟΣ ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ

Το ποίημα Kuro Siwo προέρχεται από τη συλλογή *Πούσι* (1947). Μελοποιήθηκε από τον Θάνο Μικρούτσικο και συμπεριλήφθηκε στον δίσκο «Σταυρός του Νότου» (1979) μαζί με άλλα δέκα ποιήματα από διάφορες συλλογές του Νίκου Καββαδία.

«**Kuro Siwo**» ή «**Black Stream**» ονομάζεται ένα πανίσχυρο θαλάσσιο ρεύμα, που κινείται από τον νότιο προς τον βόρειο Ειρηνικό Ωκεανό και μαζί του παρασύρει το καράβι του ποιήματος, που έχει την τραγική ψευδαίσθηση πως ελέγχει τον πλου. Το Κούρο Σίβο ανάγεται σε σύμβολο των δυνάμεων που ελέγχουν τη βούληση και καθορίζουν τη μοίρα των ναυτικών.

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΦΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ

πούσι: η ομίχλη

μαλάρια: ελονοσία, από τις συχνότερες ασθένειες που συνδέονται με το υγρό και ζεστό κλίμα, τον “κακό αέρα” (mala aria), του Νότου.

της Ίντιας τα φανάρια: Οι φάροι της Ινδίας, που είναι «παράξενοι», διότι, εξαιτίας της πυκνής ομίχλης, δεν διακρίνονται εύκολα, αν και αυτή ακριβώς είναι η σκοπιμότητά τους. Το ταξίδι στον νότο είναι γεμάτο κινδύνους και παγίδες, οπότε είναι δύσκολο ο ναυτικός να διατηρεί τον έλεγχο της διαδρομής –και της μοίρας του.

Kuro Siwo: Kuro Siwo στα γιαπωνέζικα σημαίνει **Μαύρο Ρεύμα** από το βαθυγάλαζο χρώμα που παίρνουν τα νερά του. Πρόκειται για ισχυρό θαλάσσιο ρεύμα στο βορειοδυτικό Ειρηνικό Ωκεανό, που μεταφέρει θερμό νερό από τους τροπικούς προς τα βόρεια. Στο ποίημα το Kuro Siwo είναι φυσική δύναμη ασφυκτική, ισχυρότερη τόσο από τη βούληση του ανθρώπου όσο και από τη δύναμη της τεχνολογίας (του καραβιού, της πυξίδας, του ανεμολογίου). Όσο και αν προσπαθεί να ελέγξει την πορεία του ταξιδιού του, ο ναυτικός είναι στο έλεος της θάλασσας, που αναδεικνύεται σε Μοίρα. Η θάλασσα τον ορίζει.

που σου 'πανε: Πιο κάτω το αόριστο τριτοπρόσωπο υποκείμενο του ρήματος, ο φορέας των τραυματικών λόγων, θα συγκεκριμενοποιηθεί: “ο λόγος της μες το μυαλό σου να γυρίζει...”.

στα νύχια μπαίνει το κατράμι και τ' ανάβει: Το κατράμι, η πίσσα, χρησιμοποιούνταν στα παλιά φορτηγά για τη μόνωση (το “καλαφάτισμα”) του καταστρώματος.

χρόνια στα ρούχα το ψαρόλαδο μυρίζει: Μεταξύ άλλων το ψαρόλαδο χρησιμοποιούνταν στα φορτηγά πλοία για την επάλειψη των συρμάτων. Στη γλώσσα των ναυτικών το ψαρόλαδο ήταν συνώνυμο με τη βαριά, αφόρητη μυρωδιά, που σου δίνει την εντύπωση ότι δεν φεύγει ποτέ από πάνω σου.

ο μπούσουλας είναι που στρέφει ή το καράβι: Στο μυθιστόρημά του *Βάρδια* (1954) ο Καββαδίας γράφει: «Τα καράβια μας πάνε, δεν τα πάμε». Στο “Kuro Siwo” διατυπώνει το ίδιο με τη μορφή αινιγματικού ερωτήματος: «ο μπούσουλας είναι που στρέφει ή το καράβι»; Ο στίχος αυτός συνοψίζει τον ποιητικό προβληματισμό του “Kuro Siwo”.

μπατάρησε ο καιρός: < μπατάρω: μεταβάλλομαι απότομα.

σκαντζάρισε: < σκαντζάρω: αλλάζω βάρδια.

οι δυο μου παπαγάλοι ... κι ο πίθηκος: Τα κατοικίδια συνοδεύουν τον ναυτικό ως υποκατάστατα της ανθρώπινης ζεστασιάς και της ακόμη στεριανής ζωής.

γυμνάσει: εκπαιδεύσει.

η λαμαρίνα: Η αναφορά εδώ διπλή: **1.** η νευρολογική ασθένεια του σιδήρου, η οποία σκοτώνει (“όλα τα σβήνει”) τα κατοικίδια στο πλοίο και **2.** το ίδιο το καράβι (συνεκδοχή), που περικλείει τον ναυτικό και τον πνίγει σβήνοντας επιθυμίες, όνειρα και προσδοκίες.

κι εσύ κοιτάς: Ο ναυτικός στο τιμόνι έχει την ψευδαίσθηση ότι ελέγχει την πορεία, αλλά στην πραγματικότητα απλά «κοιτάει» την πυξίδα να μετακινείται, σχεδόν ανεξάρτητη και αυτόβουλη, υποταγμένη στο Κουροσίβο.

πώς παίζει ο μπούσουλας: πώς μετακινείται η πυξίδα. Το ρήμα “παίζει” εδώ ίσως έχει μια αμυδρή έστω ειρωνική χροιά. Καθώς το καράβι (η “λαμαρίνα”) βρίσκεται στο έλεος του ρεύματος και καθώς η αρρώστια (η “λαμαρίνα”) του έχει πάρει και την τελευταία του παρηγοριά, τα ζώα που τον συντροφεύουν στο ταξίδι, ο ναυτικός επιχειρεί ματαιώς να ελέγξει την πορεία. Τα πάντα γύρω του τον υπερβαίνουν κι ας νομίζει ότι ρυθμίζει τον πλου.

καρτίνι με καρτίνι: το ένα τέταρτο (quartino) του ρόμβου σύμφωνα με τις υποδιαιρέσεις των παλιών ανεμολογίων της πυξίδας.

γέφυρα του Αδάμ: “στενή λωρίδα ξηράς, ισθμού, που ενώνει την Ινδία με τη Σρι Λάνκα. Η στενή αυτή λωρίδα γης δυσκολεύει την πορεία των μεγάλων φορηγών. Στο ποίημα εισάγεται ως ένα ακόμη παράδειγμα των κινδύνων που ελλοχεύουν.

ούτε στιγμή δεν ελπισμόνησες τα λόγια: Οι ενέργειες της ναυτικής ζωής εκτελούνται σχεδόν μηχανικά, ενώ η συνείδηση παραμένει καρφωμένη στην τραυματική ανάμνηση.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Περιεχόμενο

Το ποίημα αναφέρεται στην καθημερινή ζωή του ναυτικού, οι εμπειρίες και τα συναισθήματά του. Η ζωή του ναυτικού που συχνά επηρεάζεται από τις καιρικές συνθήκες. Ο ναυτικός υποφέρει από μοναξιά, την οποία προσπαθεί να αναπληρώσει με τη συντροφιά των ζώων.

Μέτρο και ομοιοκαταληξίες

Πέντε στροφές με τέσσερις στίχους η κάθε μία (τετράστιχα) σε ιαμβικό δεκατρισύλλαβο και σταυρωτή ομοιοκαταληξία (αδ-βγ)

Αφηγηματικά πρόσωπα

Εναλλάσσει το α' και β' ενικό απευθυνόμενος στον εαυτό του, αλλά χρησιμοποιεί κυρίως α' πληθυντικό πρόσωπο. Η φωνή μεταπίπτει από το συλλογικό «εμείς» (α' εν. πρόσωπο) στο ενδοσκοπικό «εσύ» (β' εν. πρ.), με αποδέκτη της αποστροφής τον ίδιο τον εαυτό του. Το «εγώ» (α' εν. πρόσωπο) σχεδόν απουσιάζει από το “Kuro Siwo”, μόνο μια φορά αναδύεται ως πρόσωπο της αφήγησης: για να ανακοινώσει μια ακόμη απουσία, τον θάνατο των κατοικίδιων του καραβιού.

Γλώσσα

Δημοτική με πολλούς ναυτικούς όρους

Σχήματα λόγου

Μεταφορές: *Που σου πανε μια κούφια ώρα, ο λόγος της... να σφυρίζει, η λαμαρίνα όλα τα σβήνει*
Παρομοίωση: *σαν μια ζώνη*

Πηγές

<https://www.slideshare.net/DimitraChristou2/kuro-siwo-251071996>

<https://blogs.sch.gr/pantsal/archives/954>

https://antonispetrides.wordpress.com/2013/07/03/kavvadias_kuro_siwo/